

## Per Nilsson

Kongl. Bergzfogde o. häradsdomare öfver Wermelands Berg. Blev högst 75 år.

**Född:** 1555 Färnebo s:n., Saxån, Wermelands Berg, Wermland Födelseår usk.

**Död:** 1630 Färnebo s:n., Yngshyttan, Philipstads Bergslag, Wermland

### Barn med ?

#### Barn:

Jon Persson (1585 - 1667)

Nils Persson (1600 - 1686)

### Noteringar

År 1582 utnämner hertig Karl, sedermera kung Karl IX, min mf mf mm mm mf farfar Per Nilsson till Bergsfogde över Wermelands Berg. Bergsfogdens främsta uppgift var att fungera som kronans uppbördsman vid bergverk och bruk och övervaka bergshantering. Privilegiebrevet anger också att bergsfogden skulle bevaka och avdöma bergsmannasaker. Bergsmännen var förpliktade att hörsamma och lyda honom. Per Nilsson ställdes själv inför skranket tillsammans med två andra män 1588 därför att de velat: settie Engilbertt Schriffuer i Kistann på Herrenns gårdh i fougten fränware. Engelbrekt var hertig Karls skrivare på Asphyttan. Han dömdes att böta nio fat osmundjärn. Enligt saköreslängderna fick bergsfogden Per Nilsson även böta för slagsmål 1584 och 1591. Första gången han står nämnd som häradsdomare är 1609. Häradsdomare var benämning på häradshövdingens ställföreträdare vid häradsrätten enligt Kristofers landslag av år 1442. Han uppges i ett flertal spridda källor ha en bror vid namn Anders Nilsson, † 1591 med maka Marit Westgiöte. Brodern var precis som Per Nilsson verksam inom bergshantering i Saxån. Paretts båda söner är bergsmannen i Saxån Engelbrecht Andersson, † 1639 och nybyggaren och bergsmannen i Dalbotorp Nils Andersson Dalbo, † <1614. Per Nilssons makas härkomst är oviss men hon nämns med dopnamnet Ingeborg i ett flertal källor. Han är omnämnd som släkten Fernell och ätten Simzons äldsta kända anfader. Källa: Sven Hesslow, Tre fogdar i Yngshyttan och ett dryckeskärl. Längre ned följer Per Nilssons anor obekräftade i primärt källmaterial.

Erik Fernow skriver i Beskrifning öfver Wermland, första upplagan 1773: Fernellernas stamfader, var en beskedlig bergsman och häradsdomare vid Yngshyttan, som ock stod i stor nåd hos hertig Carl. Han rastade ofta hos honom, men i synnerhet berättas, att han en gång vid sin ditkomst skall hafva varit mycket törstig. Då träffade han en piga, som kom ur källaren med dricka i en masurholk. Denna skall han hafva tagit af henne och druckit. Den har sedan varit bibehållen man efter man släkten emellan till en åminnelse och har blifvit vida namnkunnig under namn af stora Guttår. Den är besmidd med många guld- och silfvervapen och inuti fodrad med förgylt silver. När durchmarscher skedde genom Filipstad i k. Carl XII:s tid, skulle denna alltid vara välkomma och välfärdsskål för officerare och andra herrar. Den sista men största nåd har store Guttår haft av vår allernådigste konung, då han 1768 i September var i Filipstad. Store Gutår ärvdes i generationer som ovan beskrivits. År 1781 var denna berömda pokal i Bergsfogde Jon Perssons barnbarnsbarnbarn Hovjunkare Lars von Nackreij och Maria Catharina Löwenhielms ägo. Jag vet inte vem som äger den idag, om den ens finns kvar.

Från Per Nilsson härstammar en månghövdad skara ättlingar. De fortlevde och fortlever alltså inom släkterna Aminoff, Bergenskjöld, Bratt från Brattfors, Breitholtz, Brummer, Bååth, Cronhielm af Flosta, Deijenberg, v. Eckstedt, v. Ehrenheim, af Ekenstam, Ekerman, Fernell, Gartz, Geete, Geijer, Gyllenspetz, Haij, v. Hartmansdorff, v. Hohenhausen, Hård af Segerstad, Koch, Lemke, Lewenhaupt, Liljebjörn, Låstbom, Löwenhielm, v. Nackreij, Nordenankar, Papke, Palmcrantz, Poignant, Posse, Ribbing, Roos af Hjelmäter, Rothlieb, v. Röök, v. Schantz, af Schmidt, Schürer v. Waldheim, v. Schwerin, Silfverhielm, Silfversparre, Silfverswärd, Simzon, Stedt, v. Stockenström, Strokirch, Stuart, Taube v. Block, Taube af Odenkat, Törneblad, Ugglä, Ulfsparré af Broxvik, v. Vicken, v. Wachenfeldt, Weibull, Wennerstierna, Wikingskiöld och Åskagssläkten.

• Ett flertal tillförlitliga källor, men för mig obekräftade i skrivande stund, uppger Bergsfogde och häradsdomare Per Nilsson vara son till Bergsman Nils Finne och Rakel Engelbrechtsdotter. Nils uppges född i Finland, † ~1560 i Färnebo s:n., Saxåhyttan, Philipstads Bergslag, Wermland och Rakel uppges begravd i Stockholm. Han omtalas av Gustav Vasa i brev ställt till Hanns byssegiutere i Hällestads bergslag. Vasa skriver att Hans bössgjutare ska låta upprätta en större masugn med hjälp av Nils Finne. Tydligt kom Nils till Saxån, Philipstads Bergslag på Gustav Vasas eget initiativ.

• Spridda beräkningar och antaganden uppger Nils Finne vara son till Borgare i Åbo Lars Finne, † ~1500 och Walborg Henricsdotter Fleming i hennes första gifte. Ätten Finne har av forskare blivit kallad Renhufvud efter vapnet. Om släktskap föreligger mellan denna samtida släkt och Lars Finne är för mig obekant. Walborgs andra gifte är med Fogde i Borgå län Håkan Tidemansson Slang till Wiurila i Halikko och Balkis född ~1460. Håkan är ätten Slangs stamfader.